

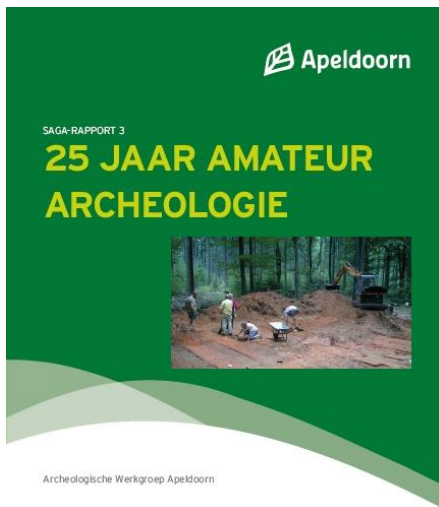
VERSLAGEN VAN WERKZAAMHEDEN

1. ACTIVITEITEN VAN DE WERKGROEP APELDOORN (AWA)

Door Chris Nieuwenhuize (veldwerkleider).

25 jaar AWA

Op 7 december 2013 was het precies 25 jaar geleden dat een groep actieve AWN leden uit Apeldoorn besloot dat de grootschalige bouwactiviteiten in de binnenstad aanleiding waren om een eigen Apeldoornse werkgroep te starten. Tot dat moment was AWN-18 vooral op Deventer georiënteerd. Het was de start van allerlei kleine en grote projecten waarvan de resultaten meestal, net als dit jaar, steeds in de Hunnepers terecht gekomen.

Vanaf 2010 is er begonnen aan een totaaloverzicht van al die projecten. Het archief is daarvoor doorgeplozen - soms nog aangevuld met gegevens die leden thuis bewaarden - , oude Hunnepers zijn geraadpleegd (niet weggooien!) en alle vondsten zijn gefotografeerd. In de loop van 2013 was het eindrapport klaar.

We waren dan ook buitengewoon gelukkig met het aanbod van de Sectie Archeologie van de gemeente Apeldoorn om het rapport te drukken. Het is daarmee als SAGA-Rapport 3 opgenomen in de recente gestarte reeks archeologische rapportages van de gemeente Apeldoorn.

Het rapport is nog steeds verkrijgbaar voor 22.50 Euro. (AWA.apeldoorn@gmail.com).

Afb. 1. Kaft van het rapport.

Spelderholt

In de periode 1928-1956 deed amateur archeoloog Jaap Moerman regelmatig onderzoek in het Spelderholt, een voormalige zandverstuiving tussen Beekbergen en Hoenderloo die in die periode werd bebost. Hij vond daarbij resten van bewoning en ijzerindustrie uit de Vroege Middeleeuwen. Zelfs wist hij te regelen dat Van Giffen in 1937 een aantal proefsleuven liet graven naar het vroeg-middeleeuwse grafveld in het Spelderholt.

Na 1956 werden de terreinen tot frustratie van Moerman grotendeels voor hem onbereikbaar omdat ze tot rustgebied voor het wild werden verklaard. Ondanks lange brieven die hij aan Staatsbosbeheer schreef, kreeg hij geen toestemming meer om op eigen houtje het terrein te bezoeken.

Gelukkig zijn de huidige terreinbeheerders daarin toeschietelijker.

Al in 2010 deed de AWA een aantal onderzoeken in het gebied waarbij aardewerk uit de derde eeuw werd gevonden.

Dit jaar volgde een nieuw onderzoek waarbij enkele recent gerooid bospercelen zijn onderzocht. Op een eerste perceel zijn ruim 150 boomvallen onderzocht. In 30 daarvan zijn ongeveer 500 scherven verzameld, voornamelijk kogelpot- en Pingsdorf-aardewerk. Een eerste determinatie van het aardewerk geeft een datering van eind 9^e tot eerste helft 10^e eeuw.

Behalve aardewerk is ook veel ijzerslak verzameld. De slakkenhopen zijn overigens grotendeels rond 1850 geruimd, toen de slak werd gebruikt voor wegverharding.

Afb. 2. Import aardewerk: Boven Badorf, Hunneschans en Pingsdorf.
Onder een standlob, rand en oor van Pingsdorf aardewerk.

Een tweede perceel, rond het 'Jan Huigengat', leverde een soortgelijk beeld. Hier zijn echter minder boomvallen en de oogst is wat kariger. Tot nu toe werden ongeveer 75 kogelpot-, Pingsdorf- en Badorfscherven verzameld in een tiental boomvallen. Enkele honderden meters verder werden bovendien oudere scherven gevonden. Al in 2010, en nu opnieuw, werden daar scherven uit de 2^e en 3^e eeuw verzameld.

Om het beeld van de bewoning van het Spelderholt zo compleet mogelijk te krijgen, worden ook de oude vondsten weer bestudeerd. Daarvoor is contact gelegd met het provinciaal depot in Nijmegen waar de vondsten van Van Giffen uit 1937 worden bewaard, en met museum CODA om ook te vondsten van Moerman te bestuderen. Ben Teule en Harry Schotman regelden dat de tientallen doosjes met vondsten van Moerman op het depot gefotografeerd en geïnventariseerd konden worden. Het openen van de film- en lucifersdoosjes waarin de scherven al 60 jaar worden bewaard is een ontdekkingstocht op zich.

Het project loopt nog, maar het lijkt er op dat de vondsten wat vroeger zijn dan tot nu toe werd aangenomen. Meestal werd voor de bewoning in het Spelderholt 900 tot 1200 aangehouden. Op basis van de vondsten tot nu toe lijkt ze echter eerder te beginnen, en ook eerder op te houden (850 - 1050). Een meer precies datering van het aardewerk moet echter nog volgen.

Afb. 3. Vondstdoosje van Moerman met vondsten uit het Spelderholt.

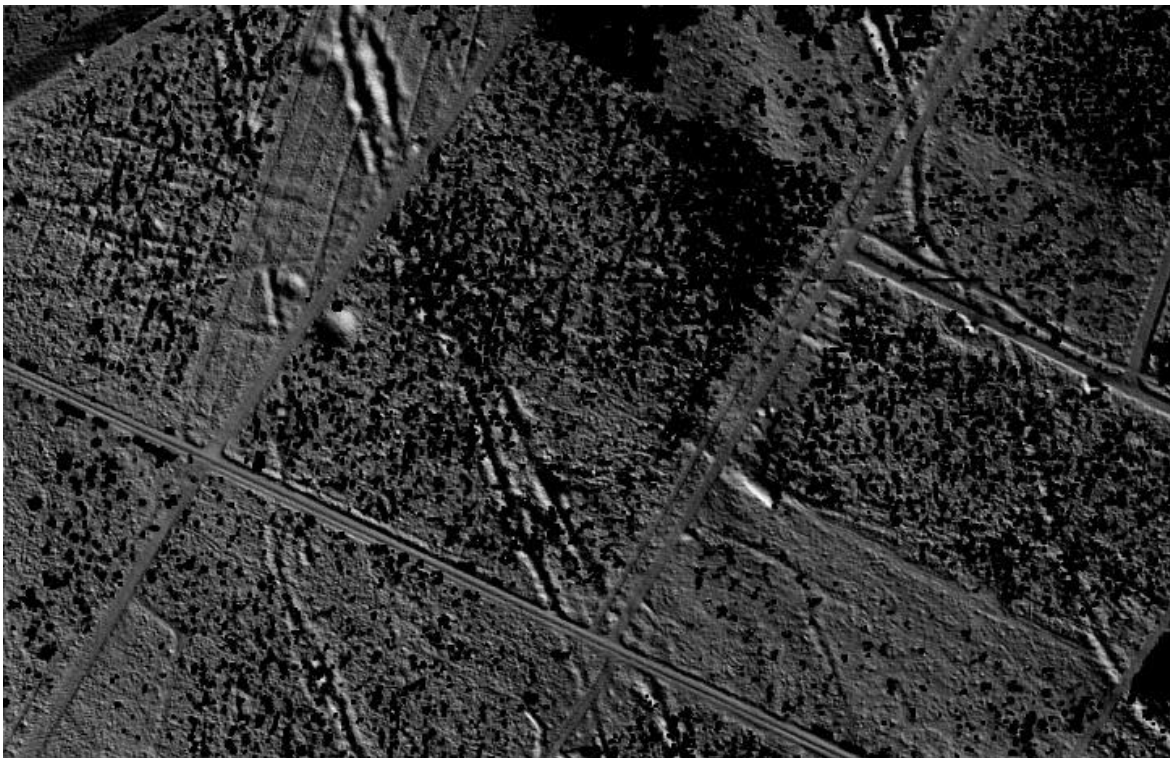
Inventarisatie cultuurhistorie Bruggelen

De Stichting Probos heeft samen met een aantal grondeigenaren, waaronder Gelders Landschap en Staatsbosbeheer, een voorbeeldproject opgezet om met behulp van vrijwilligers zoveel mogelijk historische informatie over de natuurgebieden te verzamelen. Het gaat om zowel archief- als veldonderzoek waarbij iedereen zijn eigen expertise in kan brengen.

Dit voorbeeldproject zal gaan over het gebied Bruggelen, ten zuiden van Apeldoorn, onmiddellijk langs de A1. Het gaat om een terrein van meer dan 1000 ha. dat archeologisch interessant is vanwege een tiental grafheuvels, honderden ijzerkuilen, de middeleeuwse gerechtsplaats het Herenhul en ook de vroegmiddeleeuwse nederzetting van het Spelderholt.

De AWA heeft samen met de IVN aangegeven dat ze interesse hebben, waarbij de AWA het voortouw neemt op het gebied van archeologie en het veldwerk. Intussen heeft zich ook al een tiental individuele geïnteresseerden gemeld, zodat nu meer dan 30 mensen bezig zijn met de historie van het gebied.

Het project is gestart in november 2014 en zal door lopen tot mei 2015. Elke drie weken wordt op zaterdagmiddag een deel van het terrein bezocht en om de zes weken wordt op dinsdagavond de voortgang besproken. Wie interesse heeft: Meld je vooral aan (c.nieuwenhuize@zonnet.nl)

Afb. 4. Deel van Bruggelen op het Actueel Hoogtebestand. Zichtbaar zijn onder andere 2 grafheuvels en 4 rijen ijzerkuilen.

Beekbergen Solleweg

De eigenaar van een klein bosperceeltje aan de Solleweg meldde dat er op het perceel een aantal lage heuveltjes lagen, van maximaal 2 meter doorsnede met een geul er omheen. Bovendien bleek bij het planten van een rododendron op een van de heuveltjes, dat er een dikke laag houtskool te voorschijn kwam. Een onderzoekje ter plekke bevestigde het beeld. In totaal werden tien heuveltjes gevonden die, gegeven het messcherpe reliëf, waarschijnlijk nog niet heel oud waren. Geen urnenveld dus jammer genoeg. Met de guts werd vastgesteld dat ook onder de andere heuveltjes een minstens tien cm. dikke laag houtskool zat.

Een luchtfoto uit 1973 leverde uitkomst. Hoewel de beschikbare digitale luchtfoto eigenlijk niet scherp genoeg was, bleek dat het bosperceel toen net gerooid. Op de plek van elk van de heuveltjes was een zwarte vlek te zien. Vermoedelijk is er hout verbrand en is de as later afgedekt.

Stenen hamerbijl Woeste Hoeve

Soms duurt het even voor een vondst wordt gemeld. De heer Brakke uit Beekbergen meldde via de AWA de vondst in 1934 van een stenen hamerbijl in een zandafgraving tussen Hoenderloo en Woeste Hoeve door zijn intussen overleden tante. De hamerbijl wordt door specialisten gerekend tot het type 'Emmen', daterend uit het Laat-Neolithicum B of de Vroege Bronstijd. Over de steensoort bestaat nog onduidelijkheid.

De bijl heeft overigens een nieuwe bestemming gevonden: hij wordt door de eigenaar gebruikt om de biefstuk te pletten.

Afb. 5. Stenen hamerbijl.

Werkruimte

De werkruimte van de AWA bevindt zich in het archeologisch depot van de gemeente Apeldoorn in het ACEC gebouw naast museum CODA, Roggestraat 44. Elke dinsdag van 20 tot 22 uur zijn we daar aanwezig. Als je langskomt, bel dan vooral in de periode mei – september even vooraf omdat we dan regelmatig een depot avond inruilen voor veldwerk. Voor contact: bel met Harry Schotman 055-3670173 of Chris Nieuwenhuize 055-5416145.

Voor meer informatie zie ook de website www.archeologie-apeldoorn.nl.

AWN 18 PROJECTEN

Inventarisatie van archeologische collecties

Hans Peeters van de Universiteit van Groningen vroeg of er onder amateurs nog collecties waren met vuursteen uit de regio Deventer. Naar aanleiding van die vraag is gestart met het in beeld brengen van archeologische collecties in onze regio. Daarbij gaat het dus niet uitsluitend om vuursteencollecties.

Na een eerste oproep in de Nieuwsbrief heeft al een handvol leden en niet-leden collecties aangemeld. Opvallend is dat het zeker niet alleen om vondsten uit de regio gaat. Ook genoemd zijn Noord-Amerika, Frankrijk en ook Zeeland, Brabant en Limburg.

Onder de melders waren Jules en Marianne Stanlein. Jules heeft vooral in de jaren 60, 70 en 80 in en om Deventer, maar daarnaast ook veel in Denemarken, onderzoek gedaan en een prachtige collectie samengesteld. Tineke Steenwijk, studente aan de RUG, heeft vooral het Deventer vuursteen uit de collectie bekeken en meegenomen in haar onderzoek over het mogelijke ontbreken van Laat-Mesolithisch vuursteen in de omgeving van de huidige Gelderse IJssel.

De oproep blijft nog steeds staan: iedereen die zelf een collectie archeologische vondsten heeft of mensen kent – ook buiten de AWN – met interessante vondsten wordt nog steeds aangemoedigd die aan te melden. (c.nieuwenhuize@zonnet.nl)

Afb. 6. Jules Stanlein en Tineke Steenwijk.

Op zoek naar Hamaland: Veldkartering Voorst

Het vorig jaar gestarte Hamaland project loopt nog steeds door. In januari werd door een grote groep AWN-ers een akker aan de Breetstraat in Empe onderzocht. Het weer zat helaas tegen en de oudste vondsten dateerden uit de 14^e eeuw.

Afb. 7. Veldkartering Empe.

Afgelopen maanden is gezocht naar andere interessante akkers langs de 11^e-eeuwse grenzen van dit graafschap. Huib de Kruijf en Chris Nieuwenhuize hebben in de loop van het jaar enkele tientallen akkers bij Voorst en Twello bekeken, maar dat leverde geen aanleiding om met een grote groep uitgebreid te gaan zoeken.

Het onderzoek gaat echter zeker door zodra we weer een goeie plek hebben. Suggesties zijn welkom!